

Dodatek Nadzwyczajny

DO NUMERU 35.

DZIENNIKA URZĘDOWEGO GUBERNII PODLASKIEJ.

Siedlce dnia 23 Sierpnia (4 Września) 1837 roku.

Nr. 43529. z Wydziału Wojskowo-Policyjnego.

RZĄD GUBERNIALNY PODLASKI.

Wielokrotnie wydane były urządzenia w przedmiocie odwracania lub usmie-
rzenia Cholery Morbus, już to przez Dziennik Urzędowy, już i przez Kommissa-
rzy Obwodowych — Od ścisłego atoli wykonania tych Urządzeń przez Wójtów
Gmin i Burmistrzów Miast jedynie zawisło dobro ludzkości — Albowiem gdzie
tylko ufność panuje, ostrożność jest zachowana i trafne gorliwe usiłowania Władz
miejscowych i Lekarzy, tudzież wzajemna pomoc i troskliwość mieszkańców
przykładają się do ratunku, niezawodnie skutek pomyślny nastąpi. — Bez przy-
czyny Cholera Morbus nikogo nie dotknie — ostrożność zaś takowe przyczyny
usuwać powinna, a jeżeli się wypadkiem weisną, nagły ratunek usmierza cho-
robę, zaniedbanie tylko śmierć sprowadza. — Ze zaś cholera morbus w terażniej-
szej porze czasu więcej rozszerza się, przeto Kommissya Rządowa Spraw We-
wnętrznych Duchownych i Oświecenia Publicznego troskliwa o dobro mieszkań-
ców przy Reskrypcie z dnia $\frac{1}{2}$ Sierpnia r. b. Nr. $\frac{21636}{39232}$, nadeszła środki zapo-
biegania i leczenia się, w cholery, sposobami prostymi domowemi nawet bez
obecności i pomocy Lekarza, szczególniej tam gdzie na Lekarzach i Aptekach
zbywa, lub ich w pierwszej chwili potrzeby mieć zaraz niemożna; przez Radę
Lekarską ułożone. — Środki te Rząd Gubernialny Podlaski tu poniżej dosłownie
umieszcza, polecając jak najmocniej Wójtom Gmin i Burmistrzom Miast, ażeby
one, równie jak i środki jakie powojny być ze strony Władz Rządowych przed-
sięwzięte, celem zapobieżenia cholery i jej ograniczenia, tudzież wiadomość dla
ogółu mieszkańców o rozpoznawaniu cholery, sposobach ochronienia się od niej,
jako też o leczeniu środkami pospolitemi, w Dodatku do Numeru 46. Dziennika
Urzędowego Województwa Podlaskiego z r. 1836 umieszczone, w każdej wsi i
w każdym Mieście nieustannie mieszkańcom odczytywali tak, ażeby ich zupełnie z nie-
mi oswoić. — Przystosobią również Wojci Gmin materyały do ratunku w każdej
wsi podług oddzielnie otrzymanych rozkazów z strony Kommissarzy Obwodowych.

Rząd Gubernialny Podlaski jeszcze raz uprzedza Wójtów Gmin i Burmistrzów Miast, że usiłowania Urzędników miejscowych i samych mieszkańców, mogą w tej mierze najskuteczniejszą nieść pomoc, lecz trzeba z ich strony przejęcia się, dobrych chęci i gorliwości. — Tymczasem z wielu stron dochodzą wiadomości; że dawniej drukiem ogłaszane środki dietetyczne, środki zapewnienia porządku i czystości ze strony Władz miejscowych, albo niesą dostatecznie wykonywane, albo mało ogłaszane i wiadome. Szczególniej w porze obecnej zwłaszcza między prostym ludem, szkodliwem jest używanie owoców częstokroć niedojrzałych, na których rozwożenie i sprzedaż po Miastach pilnie baczyć należy. Że niedosyć jest raz lub dwa przeczytać wydane w tej mierze rozporządzenia, aby tylko pozornie uczynić zadosyć Urzędowemu obowiązkowi. — Że w chwili obecnej i w wypadku epidemii, uczucie ludzkości pobudzić winno do osobistego szczególnego zajęcia się i gorliwej nad użyciem wszelkich środków przeciw chojerze pracy. — Że z tych powodów, Wójci Gmin, Burmistrzowie miast, Proboszczowie i właściciele wsiów ciągle ogłaszać powinni najprzód środki Lekarskie, środki policyjnej ostrożności i środki niesienia sobie pomocy, a następnie z przykładną gorliwością zajmować się doprowadzeniem ich do skutku; gdyż jak pilni w tej mierze zwrócą uwagę Rządu, tak opieszali i niedbali zaraz do najsurowszej odpowiedzialności pociągnięci będą.

ŚRODKI

Zapobiegania i Leczenia się w Cholerze, sposobami prostymi domowymi nawet bez obecności i pomocy Lekarza, szczególniej tam gdzie na Lekarzach i Aptekach zbywa, lub gdzie ich w pierwszej chwili potrzeby mieć zaraz nie można.

Doświadczenie wielokrotne podczas obecnie panującej epidemii, iż rozwinięciu się Cholery z pewnością prawie zapobiedz można, unikając przyczyn pobudzających tę chorobę a wymienionych w pismach w roku zeszłym i bieżącym przez Rząd ogłoszonych; oraz że w wielu przypadkach zupełnie już rozwiniętej Cholery, dzielne i prędkie nżycie, zalecanych przez Radę Lekarską środków, zbawienne przyniosło korzyści.

Przypominając Mieszkańcom Kraju, że ogłoszone sposoby i środki z zupełną dokładnością i szybkością wykonywane być winny; Rada Lekarska w uzupełnieniu takowych, ogłasza dodatkowo sposoby i środki, jakich Mieszkańcy bez obecności Lekarza używać mogą; dla zapobieżenia rozwinięciu się choroby zwanęj Cholera, jako też leczenia téjże, skoro się już zupełnie wykształciła.

Zapobieżenie Cholery

1. Skoro kto doświadcza ciśnienia lub gniecienia w żołądku, burzenia w brzuchu, obstrukcyi stołca z naprzemian zdarzającym się rozwolnieniem, tudzież straty apetytu, niemniej jeżeli ma biały język i upuszcza urynę żółtawą—winien zachować dyety, to jest: nie jeść nic więcej jak klejek jęczmienny, owsiany lub inny, albo rosół; pić ciepłą herbatę z ziela mienty, kwiatu lipowego, bżowego, melissy lub rumjanku, a w braku ziółek, samą gorącą wodę i przez dzień wypić 1 do 2. kieliszków wódki, niemniej brzuch ciepło trzymać i następnie, gdzie to być może, wzywać na pomoc Lekarza.

2. Kiedy zaś Lekarza niema, a oprócz wyżej pomienionych znaków, język mocno obłożony, nieczysty, pokryty białym, żółtawym lub brunatnym mułem, a stolce nieregularne i twarde, niech chory weźmie 2 do 3 razy przez dzień z wodą za każdą razą łyżeczkę pełną od kawy proszku z korzenia rubarbarum.

3. Jeśli zaś przy znakach w obu poprzednich Numerach podanych, żołądek w skutku mocnego przepełnienia jest wzdęty i ma miejsce odbijanie pokarmami lub gorzkie albo kwaśne, natenczas niech weźmie człowiek dorosły i silny gran 30. a słabszy gran 20 dzieci zaś od roku do lat 5 po gran 2 do 5. a od lat 5. do 10 po gran 5 do 10. starsze zaś po gran 10 do 15. proszku z korzenia Ipekkakuany z wodą i niech pije dla wzbudzenia womit, ciepłą wodę, a gdyby womity nieustawały, herbatę z mienty.

W braku Ipekkakuany, może człowiek dorosły wypić soli kuchennej rozpuszczonej w szklance wody ciepłej i taką ilość wypić powtórnie w $\frac{1}{2}$ godziny.

4. Jeśli ma miejsce biegunka to jest: stolcem odchodzi często płyn ługnowaty i smrodliwy w połączeniu ze znakami pod Nr. 1 i 2. podanemi, natenczas winien chory położyć się do łóżka i pić klejek jęczmienny lub owsiany, tudzież ciepłą mientę, jako też użyć proszek Ipekkakuany w sposób pod Nr. 3. podany.

5. Kiedy zaś przy biegunce język czysty a skóra sucha i chłodna, wtenczas powinien wziąć człowiek dorosły na raz jeden tynktury aromatycznej dwie łyżeczki od kawy (dr. jj) w połączeniu z sześciu kroplami tynktury opii z szsfranem w pół filiżanki herbaty melissowej.

6. Kiedy przy znakach pod Nr. 1 i 2. nastąpią ciągłe trwające womity, wtenczas dawać choremu pić ciepłą mientę, tudzież okładać brzuch szmatą zmoczoną w wodce i posypaną tłuczonym pieprzem lub tartym chrzauem, albo przyłożyć na pół do całej godziny gorzycę z octem zarobioną, lub dotykać brzuch powtórnie razy szmatą w ukropie, czyli wrzącej wódzie zmoczoną.

7. Obok tych wszystkich środków, kiedy chory jest silnej budowy ciała, młody i widocznie krwisty, to jest: doświadcza zawrotu głowy, kolek czyli kła-

cia w łokach, brzuch za dotknięciem bolesny i oddech ciężki, natenczas upuścić choremu z ręki krwi funt 1. to jest Łisko pół kwarty.

8. Kiedy w numerze poprzedzającym wymienione cierpienia i po upuszczeniu krwi trwają, natenczas miejsce bolesne obstarwić pijawkami w ilości od dwudziestu do trzydziestu sztuk.

9. Całe ciało rozcierać mocno z małemi przestankami, dopóki się nierozgrzeje, następującą mieszaniną złożoną: ¼ octu miedzi garnca 1. z spirytusu okowity pół garnca, pieprzu zwyczajnego funta 1. pieprzu tureckiego łutów 2. z kamfory łutów 4 z gorczycy białej łutów 8. po przetłuczeniu pieprzu i gorczycy, wszystko się razem przez 12 godzin w w. trawieniu zostawia, to jest: w ciepłym miejscu stawia, następnie cedzi się, i jak wyżej powiedziano używa, przestrzegając, aby ciecz niedosięła żadnego otworu ciała.

Leczenie ukształconej już Cholery.

Po zupełnem wykształceniu się cholery, to jest: kiedy twarz jest blada, oczy zapadłe, ma miejsce opadnięcie z sił, ciało osobliwie twarz, język, ręce i nogi są zimne i sine, puls u nie ma, dokuczają bóle kurczowe w rękach, w nogach, w brzuchu i tym podobne, pragnienie jest wielkie i chory utracą głos, a uryna przestaje odchodzić i ma miejsce rozwolnienie stoła lub womit, natenczas:

1. Dać choremu proszek Ipekkakuany jak pod Nr. 3. wskazano.
2. Upuścić mł krwi, jak pod Nr. 7 i 8 powiedziano.
3. Gdy te środki nieznoszą choroby, natenczas dawać osobie dorosłej po granie j kamfory rozpuszczonej w łyżce wódki, dopóki się ciało nierozgrzeje.
4. Za napój podawać zupełnie czystą wodę, a nawet z kawałkami lodu, kiedy tę mieć można.
5. Nacierania ciała mieszaniną pod Nr. 9. podaną, również robić należy.
6. Dobrze jest okładać chorego prażonym owsem lub gorącym piaskiem, albo butelkami gorącą wodą napełnionemi.
7. Brzuch okładać jak pod Nr 6 powiedziano.

Aby zaś wzmiankowanych środków, w razie potrzeby wszędzie i natychmiast użyć można, Prezydenci i Burmistrzowie Miast, tudzież Wójci Gmin w miejscu gdzie niema Aptek wyżej pomienione środki w zapasie mieć powinni.

Działo się w Warszawie na posiedzeniu Rady Lekarskiej dnia 18 (30) Sierpnia 1837 roku.

Za zgodność Prezydującej Rzeczywistej Rady Stanu
(podpisano) Dr. Chanów.

Za zgodność Szefa Kancelaryi (podpisano) Pillati.

Siedlce dnia 23 Sierpnia (4 Września) 1837 roku.

p. o. Gubernatora Cywilnego BOREYSZA.

Sekretarz Jeneralny Moszyński.